

ARTIC. XI.

De oppositione ceterarum propositionum, sive simplicium, sive compositarum.

CLVII. Cum propositio, cuius opposita quaeritur, vel est composita, vel hypothetica, vel complexa, vel disiunctiva, aut coniunctiva, difficilius est invenire contradictoriam, vel contrariam. Longum vero esset pro singulis certas leges dare: sufficiat ergo lex quaedam generalis, cui innititur quoque oppositio praecedentium propositionum. 1° Quoniam propositio contradictoria tantum affirmat aut negat, quantum sufficit ad veritatem alterius labefactandam; ut habeatur propositio contradictoria propositionis alterius, id negari vel affirmari tantum debet, quantum sufficit ad veritatem eiusdem labefactandam. 2° Et quia propositio contraria affirmat aut negat aliquid amplius quam opus sit, ut altera sit falsa; ut habeatur propositio contraria, negandum vel affirmandum est aliquid amplius quam necesse sit ut altera sit falsa (CLI.)

Quod ut facilius obtineatur in occulte compositis, istae resolvendae sunt in suas exponentes; ut minimum, quod negari debet, evidentius appareat.

CLVIII. Ut autem exemplis res illustretur, sint primum:

Propositiones aperte compositae.

COPULATIVA

Petrus et Paulus sunt Apostoli. *Contrad.* Vel Petrus vel Paulus non est Apostolus.
Contrar. Nec Petrus nec Paulus sunt Apostoli.

ADVERSATIVA

Plato non est bonus miles, sed ingeniosus Philosophus. *Contrad.* Plato vel est bonus miles, vel non est ingeniosus Philosophus.
Contrar. Plato est bonus miles, et non est ingeniosus Philosophus.

CAUSALIS

Beatus est; quia dives est. *Contrad.* Vel non est beatus, vel non est dives; vel non ideo beatus quia dives.
Contrar. Nec beatus est, nec dives, nec si esset dives; esset beatus.

Propositiones occulte compositae.

DISIUNCTIVA PROPRIE

Corpus aut movetur, aut quiescit. *Contrad.* Aliquod corpus aut nec movetur, nec quiescit; aut movetur simul et quiescit.
Contrar. Corpus non potest aut moveri aut quiescere.

EXCLUSIVA EXCLUSI SUBIECTI

Tantum Deus est aeternus. *Contrad.* Vel Deus non est aeternus, vel aliquid aliud praeter Deum est aeternum.
Contrar. Deus non est aeternus; et aliquid aliud praeter Deum est aeternum.

EXCLUSIVA EXCLUSI PRAEDICATI

a) universalis

Omnis spiritus est tantum intelligens.

Contrad. Vel aliquis spiritus non est intelligens; vel est aliquid aliud praeter quam intelligens.

Contrar. Vel nullus spiritus est intelligens; vel omnis spiritus est aliquid aliud praeter quam intelligens.

b) singularis

Sergius in ordine militiae est tantum centurio.

Contrad. Sergius vel non est centurio, vel est insuper aliquid aliud in eo ordine.

Contrar. Sergius in ordine eo non potest esse tantum centurio.

COMPARATIVA

a) singularis

Aristoteles est doctior Platone.

Contrad. Aristoteles non est doctior Platone.

Contrar. Aristoteles non potest esse doctior Platone. Vel, Plato est doctior Aristotele.

a) universalis

Omnis homo est praestantior simia.

Contrad. Aliquis homo non est praestantior simia.

Contrar. Nullus homo est praestantior simia.

REDUPLICATIVA

Homo, quatenus intelligens, est liber.

Contrad. Vel homo non est liber; vel non est liber eo quod intelligens.

Contrar. Homo nec est liber, nec intelligens.

COMPLEXA

Anima intelligens est immortalis.

Contrad. Vel anima non est immortalis; vel anima, quae est immortalis, non est intelligens.

Contrar. Anima intelligens non potest esse immortalis.

COMPLEXA ADVERBIALITER

Petrus semper loquitur.

Contrad. Petrus aliquando non loquitur.

Contrar. Petrus nunquam loquitur.

Hinc liquet aliquando contrariam haberi posse cum possibilitas rei asseritur, vel negatur. Sic potest institui contraria propositionis singularis: *Petrus est iustus, Petrus non potest esse iustus*. Ceterum liquet etiam non paucas ex contrariis datas potuisse aliter institui: sed quoddam specimen suppeditare satis fuit.

ARTIC. XII.

De oppositione propositionum modalium.

CLIX. Ut omissis his, quae claritati officere possent, quod satis est teneatur, advertendum est ex his quatuor